

Synliggjorde orättvisor och visade på ny väg

Här uppmärksammar vi debattskriften **Penningen och kärleken** av Frida Stéenhoff, utgiven 1908 och nytryckt i faksimiltryck 2025 av Frida Stéenhoff-sällskapet.

Böcker

Bokens innehåller föredraget som Frida Stéenhoff höll två gånger i Stockholm och två gånger i Sundsvall, med full salong varje gång. Föredraget och boken möttes av stor uppståndelse och aktivt motstånd i form av möten, motskrifter och pressdebatt.

Hennes budskap är rätten till den fria kärleken, fri i meningen att äktenskap ska byggas på kärlek och inte på ekonomiska allianser, beroenden och uppgörelser. Det förutsätter att både män och kvinnor kan försörja sig, för att fritt kunna välja kärlek som grund.

Under kapitelrubrikerna Kärlek mot betalning, De rena mänsklighetsvärdena, Könsslaveri, Penningens hedersindelning och Klassmoralen finns Frida Stéenhoffs träffsäkra och vassa argumentation för förändrade och rättvisa normer. Hennes mening var att detta måste befästas i en förändrad lagstiftning.

I boken beskriver hon penningen och kärleken som de två starka krafterna i samhället och att i då rådande samhälle har penningen övertaget

som motor ända in i familjelivet.

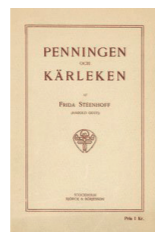
Hon uppmärksammar också att arbetarkvinnor har sin fastställda lön men saknar inflytande, eftersom lörens storlek bestäms av männen. Hon skriver vidare om de gifta kvinnornas oavlönade arbete och omsorg i hemmet som inte värderas eller räknas överhuvudtaget.

Stéenhoff synliggör orättvisorna och visar vägen mot ekonomisk jämställdhet och kärleken som grund för familjelivet.

Professor emerita Christina Carlsson Wetterberg introducerar Frida Stéenhoff som författare och feminist i förordet. Likaså har Frida Stéenhoff-sällskapets grundare Barbro Björk ett avslutande efterord om mottagandet av föredraget i Sundsvall under rubriken Kulturstriden i Sundsvall.

Idag fortsätter debatten om penningen. Också idag klargör den feministiska ekonomin hur omsorgens osynliggjorda värde i samhällsekonomin påverkar kvinnor, om ojämställda löner, om det växande lönegapet och det ojämställda uttaget av dagar inom föräldraförsäkringen mellan kvinnor och män. Hur skulle Frida Stéenhoff formulerat sig om detta idag?

Marianne Staaf-Gälldin

Dags för årsmöte – Våreld i maj

FÖRENINGSPENNINGEN

Under pandemin lärde vi oss att ha möten digitalt. Därför kunde vi genomföra föreningens årsmöte trots att vi inte fick träffas.

I år blir det återigen digitalt årsmöte, denna gång av andra skäl. Nu har det att göra med att Jämställdhetsmyndigheten, som vi söker organisationsbidrag hos, vill ha in vårt årsmötesprotokoll tidigt på våren. Vi brukar annars ha årsmöte i samband med medlemskonferensen Våreld, traditionellt förlagd i maj månad.

I år delar vi alltså på årsmötet och Våreld. Årsmötet sker digitalt 21 mars kl 10, medan vi ses till Våreld 8–10 maj på Flämslätt i Skara stift. Tillsammans med stiftsgrupperna ska vi sedan utvärdera detta upplägg. Så vi ser fram emot synpunkter!

Har du ännu inte anmält dig till årsmötet kan du göra det fram till 15 mars genom att mejla till vår sekreterare Kristina Gustafsson Bonnier gustafssonbonnier@gmail.com Mer information om Våreld kommer i mitten på mars.

Välkommen!
Styrelsen

Kvinnoglöd

Ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan – KviSk

nr 1 • 2026

”Det är viktigt att dela erfarenheter”

Pilgrimsvandringar, retreatar, frukostsamtal, Afternoon tea. Flera av KviSks stiftsgrupper anordnar aktiviteter för att kvinnor ska få mötas och samtala.

– Det är egentligen inte så märkvärdigt, men det krävs att det finns några som engagerar sig, säger Gunilla Åkesson, ordförande för KviSk i Lund.

KviSk är indelat i stiftsgrupper över hela landet, men alla är inte lika aktiva. För att inspirera fler till aktiviteter har Kvinnoglöd ringt runt till några av grupperna som anordnar återkommande programpunkter.

Lunds stiftsgrupp har 136 medlemmar och det ges flera olika möjligheter för dem att träffas, och det är populärt att delta.

– När vi anordnat retreatar med heliga danser blir det fullbokat på en gång, säger Gunilla Åkesson.

De har ordnat pilgrimsvandringar med kvinnligt perspektiv och kvinnofrukostar med information om de olika internationella kontakter som

Välbesökt samling i Lund.

stiftsgruppen har med Palestina, Tanzania, Sydsudan, Tyskland och Danmark.

Ryggraden i verksamheten är dock de olika samtalsgrupperna. Just nu pågår en fysisk och två digitala för dem som har svårt att resa.

– Vi vill alltid ha igång en grupp med gudsprat för kvinnor. Det är viktigt för att dela erfarenheter och samtidigt försöka påverka så att kvinnor får ett större inflytande i kyrkan, säger Gunilla Åkesson.

Det som krävs för att något ska hända är att det finns några som går ihop och hjälps åt. Till exempel är det enkelt Gunilla enkelt att anordna en digital samtalsgrupp med hjälp av Sensus (se artikel här nedan).

En annan av de mer aktiva stiftsgrupperna är Linköpings där Marianne Piper har startat en lokal KviSk-grupp i sin församling i Åtvidaberg.

– När jag hörde om Kvinnor i Svenska kyrkan och att de helhjärtat står upp för begreppen fred och liv, så ville jag försöka starta en grupp här i församlingen, säger hon.

Församlingen har mycket aktiviteter där många träffas och en stor grupp är ensamma kvinnor. I början av september startades en KviSk-grupp med 10 kvinnor och i dag är de 16.

– Förutom att vi möts i församlingens olika aktiviteter så träffas vi en gång i månaden och samtalar om det som berör kvinnors livssituation. Våra samtal försöker vi sedan följa upp med olika slags goda handlingar baserade på basen i kristen tro - människokärlek.

– Det ger så mycket att prata om det som berör oss och det är en styrka att komma tillsammans, säger Marianne Piper, som tycker att mer borde göras för att föreningen ska synas.

– KviSk är så bra och viktig i tiden. så flera borde få möjlighet att delta.

Karin Bernspång

Bidra med material till vår webbsida

UPPMANING KviSks hemsida är nu uppdaterad så att den ska vara mer lättläst och konsekvent uppbyggd. Lika viktigt som strukturen är innehållet och därför är en viktig uppgift för alla medlemmar och stiftsgrupper att bidra med innehållsrikt och aktuellt material till webbsidan.

Det pågår många aktiviteter i stiftsgrupperna, som inte alltid syns i respektive kalender. Det finns också stiftsgrupper, som inte har så mycket på gång, och vill man anordna någon aktivitet men inte riktigt vet hur, så kan man

få hjälp av Sensus. Genom att skicka in material till webbsidan kan man också inspirera andra stiftsgrupper att utveckla sin verksamhet. Vi i webbsidesrådet (Kristina Gustafsson Bonnier, Karin Hedner, Marianne Piper, Lena Rohlén) och webbmaster Ann-Britt Magnusson ser fram emot många bidrag under 2026!

KviSks kommunikationsstrategi finns på webbsidan under rubriken Om oss. Vi kommunicerar även genom Kvinnoglöd, facebookgruppen och informationsbroschyrer.

Karin Hedner

Kyrkornas textilier ett kvinnligt kulturarv

Nästa uppslag

KviSk – Kvinnor i Svenska kyrkan är en partipolitiskt obunden riksorganisation, grundad 1947 som Sveriges kyrkliga kvinnoråd. Vi finns över hela landet. Vi välkomnar kvinnor engagerade i kyrkan eller andligt sökande. Vi arbetar för att uttrycka kristen tro utifrån kvinnors erfarenheter, stärka kvinnors identitet och självkänsla samt främja deras insatser i kyrka och samhälle.

Kvinnoglöd nr 1/2026 Årgång 16.

Kvinnoglöd är ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan, KviSk, och ges ut 4 ggr/år, finns även på hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se.

Nyhetsbrevet trycks på miljövänligt papper hos Silanders Grafiska AB i Göteborg

Manusstopp för nästa nummer: 30 maj 2026

Ansvarig utgivare: Bulle Davidsson.

Redaktör: Karin Bernspång

Redaktionsråd: Karin Hedner, Lunds stiftsgrupp, Inger Boman Luleå stiftsgrupp och Marianne Staaf-Gälldin, Härnösands stiftsgrupp och styrelsemedlem.

Redaktionens mejladress: karin.bernspang@gmail.com
Telefon 070-589 85 87

Gå med i KviSk!

För att bli medlem gå in på hemsidan kvinnorisvenskakyrkan.se/bli_medlem.

Betala in medlemsavgiften 100 kr till bankgiro 422-3699 eller Swish 123 691 8593.

Har du bytt adress eller mejladress?

Meddela både din stiftsgrupp och Solveig Blom, som har hand om medlemsregistret: solveigablom@gmail.com

Kvinnors avtryck i kyrkornas textilier

Kvinnors kreativitet har satt en betydande prägel i våra kyrkor genom kyrkotextilierna. Så väl de äldst bevarade som modernt skapade ger uttryck för mystik, känslor och kärlek som det är svårt att översätta i ord. – Värde av kyrkotextilierna är ousägligt stort, inte minst i ett genusperspektiv, säger Markus Dahlberg, konsthistoriker och chef för fastighet- och kulturarvsstöd i Svenska kyrkan.

När Kvinnoglöd frågade biskop Teresia i Härnösand vilken prägel som kvinnor har satt i kyrkan nämnde hon den enorma och rika kulturskatt som ligger i alla kyrkotextilier. "Utsmyckning av kyrkan är ett sätt att ära Gud." sa hon (Kvinnoglöd nr 4/2025).

Detta är något som textilhantverkaren Lena Liljemark i Umeå kan skriva under på.

– Textil och all annan konst är det vackraste som människan kan skapa, och att få använda dem för att bära ut ett budskap är fint, säger hon.

Lena har skapat alla typer av liturgisk dräkt, bildvävar och altarutsmyckningar. Tidigare som del-

– Textilier bär värme, berättelser och ett budskap som är viktigt, och det är en förmån att få skapa dem, säger Lena Liljemark, textilhantverkare i Umeå.

Mycket av gamla kyrkliga textilier är bevarade. Till vänster en detalj ur Överhogdalstapeten som kommer från Vikingatiden och hittades i en kyrka. Till höger en detalj ur det bräm, från högmedeltid tillverkat i England, som hittades i Skå kyrkan på Ekerö och nu finns bevarat på Historiska museet i Stockholm.

Foto: Jämtlands läns museum och Historiska museet

ägare i textilverkstaden Guld och vitt, och i dag på uppdrag från kyrkor och gravkapell.

Inför ett uppdrag är det viktigaste att besöka kyrkolokalen. Därefter tar hon reda på i vilken typ av samhälle kyrkan ligger.

– Jag vill veta mer om platsen och bygden för att kunna knyta an till dess kännetecken.

Under intervjun ringer det från gravkapellet dit hon för tio år sedan vävde ett bårtäcke som nu har börjar slitas och behöver ett foder som skyddar mot kistors vassa kanter.

Vården av kyrkans textilier är av stor vikt och Riksantikvarieämbetet har utformat tydliga instruktioner hur de ska skyddas och förvaras.

Ett uppdrag för vaktmästare, kyrkvårdar och präster i varje enskild församling att noga iakttä.

– Ambitionerna och kompetensen varierar i församlingarna, men de kulturhistoriska värdefulla kyrkoinventarierna skyddas enligt lag och länsstyrelserna ser till att de efterlevs, säger Markus Dahlberg, som inte nog kan poängtera kyrkotextiliernas värde.

– Det är nästan otänkbart med en kyrka utan textilier. Värde av dem är ousägligt stort, inte minst ur ett genusperspektiv eftersom textilierna ofta producerades av kvinnor. Män som skapat kyrkobyggnader har gått till historien medan kvinnornas hantverk är till stor del anonyma, säger han.

Vid reformationen förstördes delar av den kyrkliga konsten, men i Sverige finns ändå mycket bevarat jämfört med i Norge och Danmark. På Historiska museet finns en stor skatt

bevarad, inte minst från Medeltiden, berättar textiltantivarie Maria Neijman.

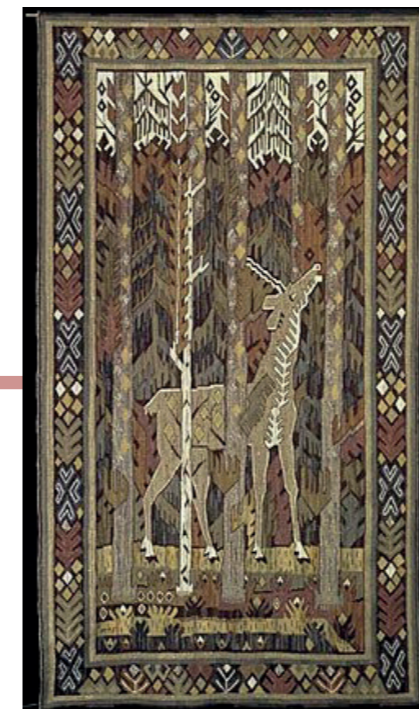
– De flesta kulturhistoriska textilier som finns hos oss på Historiska museet har klarat sig tack vare att de förvarats i kyrkorna. Att de har bevarats signalerar att kyrkorna varit medvetna om dess värde och därför vårdat med stor försiktighet, säger hon.

Intresset för kyrkliga textilier var svagare under senare delen av 1800-talet, men från 1920-talet och fram till 1970-talet skedde stora förändringar och samtida konstnärliga uttryck gavs utrymme.

Förändringen drevs också av en ny liturgisk medvetenhet, där koret och altaret betonades som kyrkorummets centrum. Det medförde ett behov av ny konstnärlig utsmyckning.

Svenska företaget Libraria hade stor betydelse för förnyelsen av kyrkliga textilier, liksom textilkonstnär Märta Måås-Fjetterström. I dag finns över 200 textilier, framför allt kormattor, som kan knytas till henne i svenska kyrkor (se egen artikel).

Karin Bernspång

Gobelängen Höga visan daterad 1901 är ett av Märta Måås-Fjetterströms mycket tidiga verk. Den är sannolikt vävd av henne själv i så kallad haut-lisse, vävstol med upprättstående varp i lin med inslaget av ull och vissa detaljer är av vitt silke.

Världskänd textilkonstnär viktig för kyrkotextilierna

PORTRÄTT Märta Måås-Fjetterström (1873-1941) var en av de främsta företrädarna för den svenska textilkonsten under det tidiga 1900-talet.

Hon föddes i Östergötland som ett av åtta barn, fadern var präst och modern tog hand om hemmet.

Som 17-åring började hon studera vid Högre konstindustriella skolan tillsammans med bland andra Elsa Beskow. År 1900 ställde hon ut sina första vävna-der med blandat mottagande. Parallellt

med olika anställningar utvecklade hon sitt konstnärskap och när hon 1913 fick tjänst hos textillegendaren Lilli Zickerman, som föreståndare för Svensk Hemslojds vävskola i Vittsjö, tog det riktigt fart med nya moderna mönster och mattor i flossa.

När hon öppnade egen vävateljé 1919 i Båstad tog karriären fart och vid den egna utställningen på Liljevalchs konsthall i Stockholm 1934 kom det stora genombrottet.

Märta Måås-Fjetterström hade ett genuint engagemang för kyrkorummets. Inför arbetet med textilier för Västra Ingelstads församling 1939 satt hon till exempel hela tre dagar i kyrkan för att känna in rummet.

En hängivenhet som gett ett bestående avtryck på många svenska kyrkor. Hon kom att bli vida känd med utställningar i såväl New York som i London och Paris. Källa: SKBL/Svenska kyrkan

Inget ökat stöd för kyrkoantikvarier

BÖCKER Det är församlingarna som har ansvar för vården av kyrkans inventarier, även det kulturhistoriskt värdefulla föremålen och textilierna. För att klara av uppdraget utgår en kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) från staten.

Mellan åren 2009 fram till 2024 fördelades 460 miljoner kronor per år. Den nuvarande regeringen höjde summan till 490 miljoner, men enligt Svenska kyrkan räcker inte det.

Socialdemokraterna och Centerpartiet föreslog i en motion att höja erästningssumman ytterligare 20 miljoner per år, och vid en omröstning i riksdagen fick förslaget även stöd av Miljöpartiet. Förslaget röstades dock ner.

– Det är ganska illa om KAE inte höjs. Byggnader får förfalla och i värsta fall måste kyrkorna stängas, säger Mats Berglund (MP) till Kyrkans tidning.

Karin Bernspång

krönika

En reflektion i våldets tid

Den 28 februari ska det bli vernissage i det lilla konstgalleri som jag och min man driver i Vreta kloster. På förmiddagen skriver Hasti Radpour, en konstnär som deltar i utställningen ett sms: "Jag kan inte komma. Vi sitter med stor oro framför nyheterna. Ingen kontakt med familjen." Attackerna mot regimen i Iran har inletts.

Många iranier i vårt land uttrycker förhoppningar om att bomberna ska ge plats för en ny, demokratisk stat, samtidigt som de är djupt oroade för hur vänner och anhöriga drabbas. Själva försöker vi förstå, fast det är svårt. Rationella rapporter och resonemang räcker inte.

Hasti Radpours verk i utställningen ger en rent fysisk dimension till nyhetsrubrikerna, en dimension som ligger nära detta att förstå.

Hastis verk heter You shot my eye. Bang Bang... Det är en röd box med ett dockhuvud i en konstruktion av speglar, som framstår som ett stort öga. Ur dockans tomma ögonhål flimrar ett bländande ljus, som om hon fortfarande ser.

"Genom spegelns krökning blir betraktaren en del av verket. Vi ser oss själva i det sårade ögat... Ljust i dockhuvudet fungerar som motståndets kärna: även när ögat attackerats fortsätter det att lysa, att se och att minnas" skriver konstnären.

Många kvinnor sköts just i ögonen när de demonstrerade under parollen Kvinna, liv, frihet.

Våld föder våld. Fred är vägen till fred. Ja, det är sant.

Samtidigt är världen så komplicerad.

Fler och fler krig. Ändå måste vi försöka.

I tro och (trots allt) förtröstan

Bulle Davidsson,
ordförande